

ระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทย

การศึกษาระบบโครงสร้างของกฎหมายใด หมายถึง การทบทวนศึกษากฎหมายในบริบทของกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะเป็นกติกาที่กำหนดอำนาจและหน้าที่ ขั้นตอนหรือกระบวนการใช้อำนาจในทางกฎหมายของการบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ หรือที่นักวิชาการซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านอย่างศาสตราจารย์ ฮาร์ท (H.L.A. Hart) เรียกว่า กฎทุติยภูมิ (Secondary Rules)¹

สำหรับการศึกษาถึงระบบโครงสร้างของการให้สินบนนำจับของไทยก็เช่นเดียวกัน ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องทบทวนศึกษาดังหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายที่กำหนดกลไกเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ และขั้นตอนหรือกระบวนการของการให้สินบนนำจับของไทยโดยทั่วไปว่ากำหนดไว้อย่างไรบ้าง

อย่างไรก็ตามสำหรับระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับของไทย การศึกษาวิจัยเบื้องต้นคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องศึกษาถึงเรื่องของ "ความผิด" และโทษในทางอาญา ตลอดจนกระบวนการบังคับการให้ไปเป็นไปตามกฎหมายอาญา ซึ่งหมายถึงกระบวนการจัดการในทางกฎหมายเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ที่กำหนดขอบเขตไว้ ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าได้มีนักกฎหมายที่มีชื่อเสียงทางด้าน² ได้ให้ความหมายของนโยบายทางอาญาไว้ว่าหมายถึงวิชาที่ศึกษาถึงวิธีการทางนิติบัญญัติ (legislation) ให้ทราบถึงกฎหมายที่ควรมีขึ้นอย่างไรจึงจะได้ผลในทางป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม

¹ H.L.A. Hart, The concept of law (New York: Oxford Clarendon Press, 1960), P. 193-194

² จิตติ ดิงศวิทย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 4-5

ทั้งในทางกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ กล่าวคือทั้งกฎหมายอาญา และวิธีพิจารณาความทางอาญา ตลอดจนการศึกษาถึงวิธีการบังคับ (sanction) ว่า จะดำเนินการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างไร จึงจะได้ผลในทางป้องกันอาชญากรรม เช่นจะลงโทษตามลักษณะของความผิด หรือตามลักษณะของตัวบุคคลผู้กระทำความผิด (Penology) เป็นต้น นอกจากนี้ ในส่วนของวิธีการบังคับในเชิงพัฒนายังหมายรวมถึงการพัฒนาสภาพบังคับในทางบวกเพื่อเป็นแรงจูงใจให้มีการบังคับตามกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ยิ่งกว่านั้นนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ทั้งหมายรวมถึงวิธีการประสานงานระหว่างสถาบันทั้งหลายที่มีส่วนในนโยบายทางความผิดอาญานี้ให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

(Co-ordination) อีกด้วย กล่าวโดยภาพรวมจุดหมายปลายทางประสงค์ของการบรรลุผลตามนโยบายทางอาญาถือการร่วมมือกันทุกฝ่ายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบและโครงสร้างการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทยเป็นการกำหนดบทบัญญัติกฎหมายทั้งในส่วนของสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ ซึ่งหมายถึงการบัญญัติความผิดทางอาญา และกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุผลทางอาญา โดยมีการจัดการสินบนนำจับทางอาญา เป็นมาตรการจูงใจ พัฒนาสภาพบังคับให้มีผลในทางบวกเพื่อให้ทุกฝ่ายหันมาร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทำให้การบังคับการตามกฎหมายมีประสิทธิภาพในทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมากยิ่งขึ้นด้วยเหตุนี้มาตรการสินบนนำจับจึงได้เข้ามามีบทบาทในแง่ของกระบวนการที่ใช้สินบนเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาช่วยเหลือรัฐในการค้นหาความผิดจากความผิดที่ยังไม่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (Unreported Crime) ให้มาเป็นความผิดที่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (reported Crime) และติดตามตัวมาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ในขณะที่เดียวกันมีรางวัลนำจับเป็นตัวจูงใจเร่งเร้าเจ้าพนักงานให้ร่วมมือกันสอดส่องติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของรัฐมากยิ่งขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่าปรัชญาอันเป็นรากฐานของสินบนนำจับ คือ ความร่วมมือของประชาชนต่อรัฐ และรางวัลนำจับคือความร่วมมือระหว่างเจ้าพนักงาน โดยมีจุดหมายปลายทาง คือประสิทธิภาพในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรม โดยมีจุดที่จะต้องเน้นศึกษา คือโครงสร้าง และการจัดการสินบนนำจับในคดีอาญาของไทยมีตรรกะหรือมีเหตุผลที่ทำให้สินบนนำจับเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการค้นหาและติดตามตัวผู้กระทำความผิดนำมาสู่กระบวนการยุติธรรมในชั้นจับกุมสอบสวน และฟ้องร้องต่อไป เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ตามนโยบายที่ตั้งไว้

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการให้สินบนนำจับของไทยประกอบไปด้วยโครงสร้างที่สำคัญ 3 ส่วนคือ

1. โครงสร้างด้านรูปแบบกฎหมาย (Legal Model)
2. โครงสร้างด้านเนื้อหาของกฎหมาย (Substantive formal)
3. โครงสร้างด้านวิธีพิจารณา (Proceduel Formal)

โครงสร้างด้านรูปแบบของกฎหมาย (Legal Model)

รูปแบบของกฎหมายใดหมายถึง สาระของกฎหมายซึ่งเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำหรือวิธีการร่างกฎหมาย ในเรื่องเดียวกันหรือในประเด็นเดียวกันออกมาเป็นรูปธรรมให้มีผลบังคับใช้

สำหรับการให้สินบนนำจับของไทย หลักการที่กำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและมีโทษในทางอาญากับการให้สินบนนำจับจะถูกกำหนดไว้ในรูปของพระราชบัญญัติในลักษณะที่เป็นกฎหมายแม่บท ส่วนขั้นตอนของกระบวนการให้สินบนนำจับในทางปฏิบัติจะแจกแจงรายละเอียดไว้ในรูปของระเบียบของระเบียบขององค์กรซึ่งมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายแม่บทนั้น ๆ อันเป็นลักษณะในรูปแบบของกฎหมายลำดับรอง (Subordinate law) อีกส่วนหนึ่ง เช่น ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ. 2513 เป็นต้น อีกส่วนหนึ่ง เป็นระเบียบซึ่งออกโดยกระทรวงการคลังเพื่อควบคุม และอำนวยความสะดวกจ่ายสินบนนำจับอย่างมีระบบ และเป็นขั้นตอนเป็นไปตามหลักการซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการให้สินบนนำจับ เช่น ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสรา พ.ศ. 2519 เป็นต้น ซึ่งในส่วนของกระทรวงการคลังจะกำหนดระเบียบดังกล่าวขึ้นโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินคงคลัง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการคลังวางระเบียบการจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายซึ่ง

กัญจนารัตน์ ลีวิโรจน์, การร่างกฎหมาย. วารสารกฎหมาย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 14 (ธันวาคม 2536) : 103-104

* เรื่องเดียวกัน, หน้า 105

ระบุให้มีการจ่ายเงินนำจับได้^๕

โครงสร้างด้านเนื้อหาของกฎหมาย (Substantive structure)

ในประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาของของกฎหมายนั้นหมายถึงหลักการแนวทางหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายเรื่องนั้น ๆ อันได้แก่ การแสวงหาข้อเท็จจริง การปรับบทกฎหมาย และการกำหนดโทษ ซึ่งเป็นจุดหมายของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และโดยหลักการส่วนใหญ่แล้ว เนื้อหาสาระของกฎหมายนั้นจะได้มาจากกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานซึ่งรักษาการตามกฎหมายหรือจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย (หรือจะเรียกว่าหน่วยงานเจ้าของเรื่องก็ได้) โดยหน่วยงานเหล่านี้อาจจะกำหนดขอบเขตของเนื้อหาสาระดังกล่าวได้มากหลายทางด้วยกัน เช่น จากนโยบายทั้งในระดับประเทศ และในระดับบริหารของหน่วยงานนั้นเอง จากการค้นคว้าวิจัย หรือจากการศึกษาเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่น ๆ หรือเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง เหตุผล และความจำเป็นของแต่ละเรื่องไป^๕

โดยนัยดังกล่าวประเด็นเกี่ยวกับเนื้อหาของของการให้สินบนนำจับในแง่ของโครงสร้างทางด้านเนื้อหาจึงจำกัดครัดเคร่งอยู่เฉพาะในเรื่องข้อเท็จจริงในเชิงปทัสฐาน (Norm) ที่กฎหมาย ได้กำหนดเป็นความผิดและกำหนดโทษในทางอาญาไว้ ตลอดจนมีการกำหนดให้มีการให้สินบนนำจับไว้ตามเหตุผลและความจำเป็นเฉพาะเรื่องเป็นเรื่อง ๆ ไปแล้ว

^๕ยังมีระเบียบกระทรวงการคลังซึ่งวางข้อกำหนดทำนองเดียวกันนี้อีกหลายฉบับ เช่น ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วย การจ่ายเงินรางวัลในคดีจับกุมผู้กระทำผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการจราจรทางบก รถยนต์ และรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2521 ซึ่งออกโดยอนุวรรตตามความในมาตรา 4 วรรคสอง (2) แห่งพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเงินคงคลัง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 เพื่ออำนวยความสะดวกให้การจ่ายเงินสินบนรางวัลตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกและพระราชบัญญัติรถยนต์ เป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อยสมเจตนาของกฎหมายนั้น ๆ เป็นอาทิ

^๖กาญจนนารัตน์ ลีวิโรจน์, การร่างกฎหมาย, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 55; หน้า 104 และ หยุด แฉงอักษิ, การร่างกฎหมาย ในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แฉงอักษิ, (กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์การพิมพ์จำกัด, 2523), หน้า 99

แต่ธรรมชาติของความผิด (Nature of fraud) เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรา
ซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466⁷ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469⁸ และพระราชบัญญัติ
การพนัน พ.ศ. 2478⁹ เป็นต้น

ดังนั้นประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อไปจึงมีว่า รัฐมีหลักเกณฑ์อย่างไรในอันที่จะ
กำหนดว่า การกระทำหรือไม่กระทำอย่างไรเป็นความผิดอย่างไรเป็นความผิดและกำหนด
โทษทางอาญา และมีการให้สินบนนำจับจึงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณา 2 ประเด็น คือ

1. หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาซึ่งมีการให้สินบนนำจับ
2. โทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวพันกับการให้สินบนนำจับ
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและโทษกับการให้สินบนนำจับ

1. หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาซึ่งมีการให้สินบน

การที่จะพิจารณาว่ารัฐมีหลักเกณฑ์อย่างไรในอันที่จะกำหนดว่าข้อเท็จจริง
แห่งการกระทำใดเป็นความผิด และมีโทษทางอาญานั้นในทางตำราให้ความสำคัญกับข้อเท็จ
จริงจากจารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรมเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าสิ่งดังกล่าวมี
ส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดกฎหมายและการปฏิบัติตามกฎหมาย กล่าวคือเมื่อกฎหมายสอดคล้อง
กับจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรม การบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายก็คงไม่ยากลำบาก
เพราะผู้ที่คิดจะฝ่าฝืนก็ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่าตนมิได้ฝ่าฝืนเฉพาะแต่กฎหมายเท่านั้น แต่
ยังเป็นการฝ่าฝืนปทัสฐานทางสังคม (Norm) ในแง่ของศีลธรรม จารีตประเพณี และศาสนา
อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าการกำหนดความผิด และโทษทางอาญาย่อมหลีกเลี่ยงข้อเท็จจริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷พระราชบัญญัติมาตราซึ่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2477

มาตรา 3

⁸พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 102

⁹พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15

บนพื้นฐานของจารีตประเพณี ศาสนาและศีลธรรมไปไม่ได้ในเบื้องต้น¹⁰

แต่อย่างไรก็ตามแม้กฎหมายอาญา และจารีตประเพณีจะมีความเกี่ยวพันกันอยู่บ้าง ในเบื้องต้นแต่ก็หาอาจจะกำหนดโดยรวมโดยเด็ดขาดว่า การกระทำผิดต่อจารีตประเพณีและศีลธรรมเป็นความผิดทางอาญาไปเสียทั้งหมดไม่ เพราะมีหลายกรณีด้วยกันที่ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น การพูดโกหก การดื่มสุรา ซึ่งสังคมโดยทั่วไปไม่ถือเป็นความผิดทางอาญา¹¹ (เว้นแต่บางสังคมซึ่งนำหลักศาสนาเป็นหลักกฎหมายเลขที่เดียว)¹²

สำหรับการกำหนดความผิดทางอาญาในแง่ของข้อเท็จจริงได้มีนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงบางท่าน เช่น ศาสตราจารย์ เออร์เบิร์ต แพ็กเกอร์ (Herbert L.Packer) ในหนังสือ *The limits of the Criminal Sanction* ได้ให้หลักการไว้ 6 ประการ ในอันที่จะถือว่าการกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ดังนี้¹³

1. การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนมาก ว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่ชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำนั้น
2. ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่าง ๆ
3. การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือการถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป
4. หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการใช้บังคับกฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

¹⁰ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, "คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1", (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 5 และรายละเอียดจาก หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533), หน้า 38-45

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46

¹² Wayne R. La Fave and Austin W. Scott, Jr., Criminal Law (St Paul, Minn. : West Publishing Co., 1972), pp. 9-10

¹³ Herbert L.Packer, The Limits of the Criminal Sanction (California : Stanford University Press, 1968), p. 296

5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกิดขีดความสามารถทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ

6. ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็น การกำหนดความผิดอาญาจากข้อเท็จจริงอย่างกว้าง ๆ โดยทั่วไป* และทำให้เห็นได้ชัดสำหรับความผิดอาญาที่ร้ายแรงต่าง ๆ เช่น ฆ่าคนตาย ชิงทรัพย์ นั้นนับได้ว่าผ่านหลักเกณฑ์ 6 ประการของเน็กเกอร์ทั้งสิ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าสำหรับการกระทำผิดศีลธรรมแท้ ๆ หรือที่เรียกว่า Moral offences เช่น การทำชู้ร่วมเพศผิดจารีต รังแกเพศ โสเภณี การทำแท้ง การพนันโดยมีเงื่อนไขนั้น เป็นเรื่องที่จะต้องนิเคราะห์กันในรายละเอียดเป็นเรื่องไป

ในส่วนการกำหนดหลักเกณฑ์แห่งความผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับนั้น เป็นกรณีกำหนดความผิดเฉพาะเรื่องตามธรรมชาติของความผิด ภายใต้แนวคิดที่นำเอาสินบนนำจับเป็นเครื่องมือในทางกฎหมาย (Legal Instrument) เพื่อจูงใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และเร่งเร้าเจ้าพนักงานให้ระดมสรรพกำลังเข้าทำให้การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) ในกฎหมายบางเรื่องเข้มงวดและจริงจัง ในความผิดที่กระทบต่อโครงสร้างของรัฐ โดยรวมในบางเรื่องเพื่อสามารถแก้ปัญหาสำคัญทางอาญากรรม กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม¹⁴ ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 1

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดความผิดในทางอาญาซึ่งเกี่ยวข้องกับการให้สินบนนำจับ เป็นการกำหนดความผิดในแง่ของกฎหมายต่อความผิดเฉพาะเรื่อง ซึ่งจำเป็นต้องนำเอาสินบนนำจับมาบังคับใช้เพื่อทำให้สภาพทางการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งการกำหนดความผิดในแง่ของกฎหมายนี้ ในทางตำราหรือในทางทฤษฎีแล้วจะแบ่งความผิดออกเป็นประเด็นใหญ่ 2 ประเด็น ได้แก่ ความผิดในตัวเอง

*ในกรณีใกล้เคียงนี้ นิเกล วอกเกอร์ (Nigel Walker) ได้วางหลักไว้ในบทความเรื่อง "ขอบเขตของกฎหมายอาญา" (The Scope of Criminal Law) ในหนังสือเรื่อง Sentencing in a Rational Society ซึ่งแปลและเรียบเรียงโดย อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ และพรทิพย์ เพ็ชรศิริ, ขอบเขตของกฎหมายอาญา, นิติศาสตร์ ฉบับที่ 3 ปีที่ 9 (2521), หน้า 116-119

¹⁴ Roscoe Pound, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 15

(Mala prohabita, de'lit artificiels ou de' tempet delica)¹⁵ ในทาง
ตำราก็ได้แจกแจงรายละเอียดไว้ว่า

ก. ความผิดที่เห็นได้ในตัวเอง (MALA IN SE) คือลักษณะของการกระทำซึ่ง
โดยสามัญสำนึกแล้ว อาจเห็นได้ว่าเป็นความผิดได้โดยตัวของการกระทำนั้นเอง ซึ่งการ
กระทำลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ชัดเจนว่ามีการละเมิดหลักศีลธรรมอยู่ด้วยเสมอ เช่น การฆ่า
คน การปล้นทรัพย์ เป็นต้น

ข. ความผิดที่กฎหมายบัญญัติขึ้นได้ (Mala Prohabita) เป็นความผิดที่
กฎหมายบัญญัติขึ้นจากเหตุผล ซึ่งอาจไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมในสิ่งcomingแต่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อ
ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเพื่อกำหนดให้บุคคลในสังคมมีพฤติกรรมที่เป็นไปตาม
นโยบายที่รัฐพึงประสงค์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือเพื่อให้
ประชาชนเห็นความสำคัญของประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล¹⁶

จากการทบทวนศึกษาระบบโครงสร้างการให้สินบนนำจับของไทย จากบทบัญญัติ
ของกฎหมายต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งกำหนดให้มีการจ่ายสินบนนำจับแล้วจะพบว่า การจับแล้วจะ
พบว่า การจำแนกในหลักการที่สำคัญจะเป็นไปตามธรรมชาติความผิดเฉพาะเรื่องซึ่งเนื้อหา
เกิดจากนโยบายหรือความมุ่งหมายของรัฐ 7 ประการ อาทิ เช่น

1. มุ่งหมายเพื่อรักษาความมั่นคงเกี่ยวกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการ
เงิน การคลังของรัฐ ได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 พระราชบัญญัติการพนัน
พ.ศ. 2478¹⁷ พระราชบัญญัติขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522
พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509 พระราชบัญญัติไฟ พ.ศ. 2486 พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ.
2493 พระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 และพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501

¹⁵ จิตติ ตึงศภัทย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ: สำนักอบรม
ศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 14 ซึ่งอ้าง I Vidal no S.60.61
p.74, de Vabres pre CIS no.61 p.24

¹⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, (กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2526), หน้า 53

¹⁷ เนื้อหาและหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และ
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 และพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

2. มุ่งหมายเพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพย์สินของชาติ ได้แก่ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2584 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติประมง พ.ศ. 2490
3. มุ่งหมายเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522^{๑๖}
4. มุ่งหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ โดยมุ่งไปที่สาธารณูปโภค เช่น ระเบียบการให้หักเงินรางวัลในการจับผู้กระทำความผิดประทุษร้าย ต่อทรัพย์สินของการรถไฟ พ.ศ. 2488 และระเบียบการเบิกจ่ายเงินรางวัลในการจับคนร้ายผู้กระทำความผิดร้ายต่อเสา สายโทรเลข โทรศัพท์ และวิทยุของกรมไปรษณีย์โทรเลข พ.ศ. 2490
5. มุ่งหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น พระราชบัญญัติให้บำเหน็จในการปราบปรามผู้กระทำความผิด พ.ศ. 2489 และระเบียบการจ่ายเงินรางวัลจับอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดผิดพระราชบัญญัติอาวุธปืน พ.ศ. 2490
6. มุ่งหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ กรณีตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิต และประสาท พ.ศ. 2518 และตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
7. มุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสังคมเพื่อมิให้เอารัดเอาเปรียบกันในสังคม ได้แก่ กรณีบทบัญญัติความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรา ชั่ง ตวง วัด พ.ศ. 2466

จากหลักการและเหตุผลบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปหลักการอันเป็นวัตถุประสงค์ของการให้สินบนนำจับในแง่นโยบายทางอาญา (Criminal Policy) มีขอบเขตดังนี้คือ

^{๑๖} เนื้อหาและหมายเหตุนั้นพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

^{๑๗} สินบนนำจับหรือรางวัลนำจับตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้จากงบประมาณของทางราชการโดยคิดคำนวณจากปริมาณยาเสพติดที่เป็นของกลาง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดซึ่งได้รับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศเพื่อใช้ในการสืบสวน นอกจากการให้สินบนหรือรางวัลนำจับอีกด้วย

ก. การให้สินบนนำจับแก่ราษฎรเพื่อวัตถุประสงค์

1. ในความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้ราษฎรช่วยกันสอดส่องดูแลจับผิดกันเองแล้วนำความแจ้ง แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมมือกันรักษาผลประโยชน์ของรัฐในความผิดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และสังคมของรัฐอย่างรุนแรง (Serious Crime) จึงจำเป็นต้องให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานของรัฐเพื่อจูงเจ้าพนักงานให้เห็นว่ามีส่วนได้เสียได้รับประโยชน์จากการปราบปราม ทำให้การติดสินบนทำได้ยากขึ้น

2. เพื่อเป็นมาตรการเสริมให้ราษฎรทำความผิดที่มีได้ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (Unreported Crime) มาเป็นความผิดที่ล่วงรู้ถึงเจ้าพนักงาน (reported Crime) เพื่อเจ้าพนักงานของรัฐจะได้ดำเนินการต่อไป

3. เพื่อให้ราษฎรช่วยเหลือรัฐ ชี้ช่องเบาะแสติดตามตัวผู้กระทำผิด เสริมเจ้าพนักงานอีกส่วนหนึ่ง

ข. การให้รางวัลแก่เจ้าพนักงานผู้จับเพื่อวัตถุประสงค์

1. เพื่อมิให้การปราบปรามอาชญากรรมเป็นภาระแก่เจ้าพนักงานของรัฐมากเกินไปในการที่จะต้องลงทุนเข้าปฏิบัติการจับกุมด้วยความยากลำบาก ใช้ความวิริยะอุตสาหะ อย่างยิ่ง จึงควรมีรางวัลตอบแทน

2. เพื่อเป็นการเร่งระดมสรรพกำลังเจ้าพนักงานเข้าแก้ปัญหาอาชญากรรมบางเรื่องที่มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของรัฐในแง่ของเศรษฐกิจ และสังคมอย่างรุนแรง และส่วนใหญ่เป็นความผิดที่เสี่ยงต่อการสูญเสียประโยชน์ของรัฐจากการที่มีปัจจัยล่อแหลมต่อการติดสินบนต่อเจ้าพนักงาน เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 เป็นต้น เพื่อให้รางวัลนำจับเป็นแรงจูงใจเจ้าพนักงานได้ประโยชน์ในการปราบ ทำให้การติดสินบนทำได้ยากขึ้น

3. เพื่อเร่งระดมสรรพกำลังประสานความร่วมมือกับพันธมิตรในความผิดอาญาระหว่างประเทศ (International Crime) ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมโลก และรัฐอย่างรุนแรง ซึ่งในส่วนของประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งระดมสรรพกำลังให้ความร่วมมือ อาทิ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นต้น

สรุปได้ว่าการให้สินบน หรือรางวัลนำจับจะอยู่ในกรอบนโยบายพระอาญาเพื่อใช้มาตรการสินบนนำจับเป็นแรงจูงใจเพื่อให้ราษฎรให้ความร่วมมือซึ่งช่องเขาสหรั้วเสริมมาตรการของรัฐในจุดที่เห็นว่าอ่อนแอ และเร่งเร้าเจ้าพนักงาน (Mala in se, de l'its maturels) ตั้งความผิดในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 หรือเป็นความผิดพิเศษในอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าความผิดเฉพาะมีกฎหมายห้ามตามพฤติการณ์ของกาลเทศะ

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การให้สินบนนำจับจะจำแนกโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาปัญหาการกระทำผิดเฉพาะเรื่อง แล้วแต่พฤติการณ์และกรณีแห่งความผิดที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ชัดเจนว่า ไม่ว่าจะจำแนกรายละเอียดอย่างไรก็ตามคงสรุปได้ว่าลักษณะความผิดที่มีการให้สินบนนำจับจะเป็นไปเพื่อรักษาผลประโยชน์ของรัฐไม่ว่าจะในแง่เศรษฐกิจหรือสังคมก็ตาม ซึ่งกล่าวได้อีกนัยหนึ่งคือจะเป็นการกระทำผิดที่ผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มิใช่ความผิดซึ่งกระทบต่อปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การบัญญัติกฎหมายซึ่งนำเอามาตรการในเรื่องสินบนนำจับมาบังคับใช้นั้น เป็นไปเพื่อสนองนโยบายในทางอาญา (Criminal Policy) ในการป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และความมั่นคงทางสังคมของรัฐ ในแง่กฎหมายจึงมิใช่เป็นความผิดที่เห็นได้ในตัวเอง (malainse) หากแต่เป็นการบัญญัติกฎหมาย ขึ้นเพื่อเยียวยา (remedy) ในความผิดที่รัฐบัญญัติขึ้น (mala prohibita) ทั้งนี้เป็นดังเช่นที่กล่าวในบทที่ 1 ในประเด็นที่ว่าด้วยแนวคิดการให้สินบนนำจับแล้วว่า ความผิดที่เห็นได้ในตัวเองนั้น มักจะมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติ (legal norm) ที่สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ในทางศาสนาประเพณีปฏิบัติ หรือคุณธรรม มโนธรรม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์นั้นจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา (normal) ผู้ปฏิบัติตามจึงไม่จำเป็นต้องได้รับผลตอบแทนหรือจำต้องล่อใจจูงใจในลักษณะของการให้สินบนอะไรอีก เพราะคนส่วนมากจะปฏิบัติตามอยู่แล้ว ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามต่างหากที่ถือว่าผิดปกติธรรมดา (abnormal) ความผิดที่แท้ก็เป็นความผิดที่ทุกคนเข้าใจได้ด้วยสามัญสำนึก (common sense) ว่าเป็นความผิด ซึ่งสภาพบังคับต่อการกระทำผิดกรณีนี้จึงเป็นเรื่องของการลงโทษตอบโต้ต่อต้าน ซึ่งถือว่าเป็นสภาพบังคับในทางลบหรือสภาพบังคับที่เป็นผลร้าย แต่ความผิดที่รัฐบัญญัติขึ้น (Mala Prohibita) จะมีลักษณะเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติเป็น

เรื่องพิเศษที่หากคนปฏิบัติตามได้ยากตามปกติวิสัยกฎหมายจึงจำต้องคิดค้นหาวิธีล่อใจหรือจูงใจให้คนปฏิบัติให้มากขึ้น จึงมีการพัฒนาสภาพบังคับออกมาในรูปของการล่อใจ จูงใจ ให้สินบนรางวัลทั้งนี้โดยคาดหวังว่าจะมีผู้ปฏิบัติตามกฎหมาย ทำความดีช่วยเหลือราชการโดยไม่มีหน้าที่สมควรจะได้รับการตอบแทน¹⁹

ข้อสังเกต ผู้เขียนเห็นด้วยกับนักนิติศาสตร์บางท่านว่ากฎหมายเป็นเพียงข้อกำหนดทางนามธรรม (Abstract) การบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายได้แค่นั้นเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพบังคับในทางกฎหมาย (law enforcement) ซึ่งเคยมีคำกล่าวว่า "กฎหมายที่ไม่มีการใช้บังคับย่อมไม่ให้อะไรมากไปกว่าระฆังที่ปราศจากลูกตุ้ม" เพราะหากกฎหมายใดมีสภาพบังคับไม่ดีหรือไม่เหมาะสมกฎหมายนั้นก็จะไม่เกิดผลตามที่มุ่งหวัง²⁰ สภาพบังคับในทางกฎหมายจึงเป็นหัวข้อที่ตระหนักกันอยู่ของนักกฎหมายและเป็นเรื่องที่จะต้องทำความเข้าใจกันให้ถ่องแท้ทั้งทางด้านทฤษฎีและในทางปฏิบัติ²¹ สภาพบังคับที่คุ้นเคยกันดีคือโทษในคดีอาญา (Punishment) แต่เห็นว่าย่อมอาจมีสภาพบังคับประเภทอื่นเช่น การเยียวยาโดยป้องกัน (Preventive) และการเยียวยาผลเสียหายโดยตรง (Specific relief) อีกด้วย ดังนั้นในภาพพจน์อย่างกว้าง จึงมีการยอมรับกันในระดับหนึ่งว่าสภาพบังคับของกฎหมายอาจเป็นได้ทั้งในแง่การลงโทษ (Punishment) หรือในแง่การให้รางวัล (reward) แต่ก็มีได้หมายความว่าทำให้สินบนรางวัลจะเหมือนยาวิเศษที่จะเยียวยาปัญหาหรือจะใช้ทดแทนได้ทุกเรื่อง เช่นจะให้คนไม่ทำผิดอาญาได้รางวัลแต่จะไม่ลงโทษคนทำผิดเพราะสงสาร ดังนั้นการระสังคัมจะยิ่งยุ่งยากเพราะรางวัลหรือสินบนก็มาจากภาษีของทุกคนดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่าการจะกำหนดสภาพบังคับไม่ว่าจะในแง่บวก (Positive) หรือในแง่ลบ (Negative) ก็เป็น

¹⁹ วิชา เครื่องาม, "กฎหมายกับสภาพบังคับ", ในเอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์, 2532), หน้า 174

²⁰ Bishop John Poynt, short Treatise of Politeke Power (1554)

²¹ Roscoe Pound, The limits of Effective Legal Action, 3 A.B.A.I 55 (1917)

เรื่องละเอียดอ่อน ต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจหลักจิตวิทยาและความรู้ในทางพฤติกรรม
ของมนุษย์เป็นสำคัญ

2. โทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวพันกับการให้สินบนนำจับ

ในส่วนของโทษทางอาญาซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวพันกับการให้สินบนนำจับ นั้นจากการทบทวนศึกษาไม่ว่าจะในแง่ของกฎหมายแม่บทซึ่งเป็นหลักการสำคัญซึ่งเป็น โครงสร้างหลักและระเบียบคำสั่งซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองในทางปฏิบัติและเป็นโครงสร้างพื้นฐานจะพบว่า การให้สินบนนำจับจะพึงเล็งไปที่โทษปรับซึ่งศาลได้พิพากษาลงโทษหรือที่เจ้าพนักงานได้เปรียบเทียบปรับเป็นสำคัญ²² ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวรายละเอียดในทางปฏิบัติใน โครงสร้างด้านวิธีพิจารณาว่าด้วยขั้นตอนการให้สินบนนำจับในหัวข้อต่อไปในเบื้องต้นนี้ใน ความเป็นจริงในทางปฏิบัตินั้น ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานแนวทางปฏิบัติไว้แล้วหลาย เรื่อง เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2683/2531 วินิจฉัยว่าในกรณีที่มีคำขอให้จำเงินสินบนนำ จับแก่ผู้จับตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 74 จัตวา ศาลจะพิพากษาให้จำเงินสินบนนำจับแก่ผู้จับได้ก็ต่อเมื่อมีการลงโทษปรับจำเลยด้วย เพราะจำนวนเงินค่าปรับจะต้องนำมาเป็นภูมณฑลในการคำนวณว่าจะต้องจำเงินสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อความผิด ตามพระราชบัญญัติป่าไม้ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกแต่เพียงอย่างเดียวโดยไม่ลงโทษปรับก็ต้องยกคำขอที่ให้จำเงินสินบนนำจับแก่ผู้จับด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 860/2530 ตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 และพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 มาตรา 15 และพระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2490 มาตรา 3 ถ้าเป็นกรณีที่มีผู้นำจับผู้กระทำความผิดให้พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จำสินบนนำจับแก่ผู้นำจับและให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดใช้สินบนนำจับก็ต่อเมื่อมีการลงโทษปรับด้วย เพราะค่าปรับเป็นเกณฑ์ในการคำนวณว่า ผู้กระทำความผิดจะต้องจำสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเท่าใด ดังนั้นในกรณีที่ศาลลงโทษจำคุกแต่เพียงอย่างเดียว

²² ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนคานต์, การยกเว้นกฎหมาย, วารสารปกครอง: 7 (เมษายน 2531), หน้า 24-25

ศาลไม่สั่งให้จำเลยจ่ายสินบนนำจับ*

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า การให้สินบนนำจับของไทยในส่วนของ โครงสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับโทษนี้ จะมุ่งเล็งไปที่โทษปรับเป็นสำคัญ เพราะถือว่าค่าปรับเป็น เกณฑ์ในการคำนวณว่า ผู้กระทำผิดจะต้องจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับเป็นจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ เพราะศาลฎีกาได้วินิจฉัยตีความไว้เช่นที่กล่าวมาแล้ว

ในประเด็นนี้ผู้เขียนมีข้อสังเกตและมีความเห็นในขั้นนี้ว่า การที่ศาลฎีกาได้ตี ความมาโดยตลอดว่า จะมีการจ่ายสินบนนำจับแก่ผู้นำจับก็ต่อเมื่อศาลได้พิพากษาลงโทษปรับ จำเลยแล้ว หรือมีการเปรียบเทียบปรับแล้วนั้น ผู้เขียนเห็นว่าจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัย จ่ายสินบนนำจับก้าวล่วงเข้าไปปะปนสับสนกับการวินิจฉัยในชั้นสอบสวนฟ้องร้องส่งผลกระทบต่อ กระบวนการยุติธรรม ในการสอบสวนสั่งฟ้องและการพิจารณานิติพินิจของศาลอีกด้วย นอกจากนี้ยังจะเป็นการสวนทางกับหลักการอันเป็นวัตถุประสงค์ของการนำเอาสินบนนำจับใช้เพราะ การนำเอามาตรการสินบนนำจับมาใช้นี้ก็เพื่อเป็นมาตรการจูงใจหรือล่อใจให้มีประชาชนเข้า ชี้ช่องเบาแสให้ข่าวสารนำจับ การกำหนดเงื่อนไขให้มีการลงโทษปรับเสียก่อนแล้วจึงมี การจ่ายสินบนนั้นก็เท่ากับว่าไม่คำนึงถึงว่าจะมีการนำจับหรือไม่ กล่าวคือแม้มีการนำจับแต่ถ้า ศาลมิได้ลงโทษปรับหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มิได้เปรียบเทียบปรับแล้วก็ไม่อาจจ่ายสินบนนำจับ ได้ เช่นนี้ผู้เขียนก็เห็นว่าทางปฏิบัติสวนทางกับหลักการอันพึงประสงค์ ซึ่งจะไม่เป็นการจูงใจ ให้มีการนำจับอย่างแท้จริง เพราะเงื่อนไขทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นระเบียบหรือการตีความ ของศาลไม่เป็นไปตามหลักการทางแนวคิดหรือทฤษฎีดั้งเดิมของการให้สินบนนำจับ ซึ่งผู้เขียน จะได้หยิบยกวิเคราะห์ให้เห็นปัญหาข้อดี ข้อเสีย เกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการสินบนนำจับ ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป

*ในประเด็นเรื่องทำนองเดียวกันนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยแนวเดียวกันมาโดยตลอด และท้ายสุดต่อมาก็ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2049/2533 ได้วินิจฉัยเดินตามมาในแนวเดียวกัน อีกว่า"-----เมื่อศาลไม่ได้ลงโทษปรับ จึงไม่อาจสั่งให้จ่ายสินบนนำจับได้-----"

โครงสร้างด้านวิธีพิจารณา (Procedural formal)

โครงสร้างด้านวิธีพิจารณาปกติ หมายถึง ขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ เพื่อนำเอาตัวผู้กระทำผิดตามกฎหมายอาญามาเพื่อลงโทษ เช่นการกระทำของคู่ความพยานทนายเป็นต้น ซึ่งมีใช้โครงสร้างทางด้านเนื้อหา (Substantive formation) แต่โครงสร้างด้านวิธีพิจารณาในแง่ของการให้สินบนนำจับนั้น ในที่นี้หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการ ตลอดจนบทบาทต่างของผู้เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการให้สินบนนำจับในคดีอาญาซึ่งระเบียบ กฎหมายว่าด้วยเรื่องนี้ กำหนดไว้เพื่อเป็นโครงสร้างในทางปฏิบัติให้เป็นตามหลักการและแนวคิดของการให้สินบนนำจับดังกล่าวมาแล้ว กล่าวโดยนัยดังกล่าวข้างต้นโครงสร้างด้านวิธีพิจารณาของการให้สินบนนำจับในคดีอาญาจึงเป็นขั้นตอนของกระบวนการเกี่ยวกับการจัดการทางการเงินเพื่อให้บรรลุผลที่จะได้เบาะแสข่าวสารจนกระทั่งสามารถรู้เรื่องความผิดและติดตามจับกุมผู้กระทำผิดสำเร็จ ซึ่งระบบโครงสร้างของการให้สินบนนำจับตามที่ปรากฏในกฎหมายระเบียบของการให้สินบนนำจับโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย โครงสร้างพื้นฐานดังนี้

1. สินบนนำจับ

สินบนนำจับโดยทั่วไปจะแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ เงินรางวัลผู้แจ้งความนำจับอย่างหนึ่ง กับเงินสินบนเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมอีกอย่างหนึ่งโดยจะมีข้อกำหนดเงื่อนไขเอาไว้ว่า เงินสินบนนำจับหมายถึง เงินรางวัลที่จ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับในคดีที่มีผู้กระทำผิดที่เจ้าหน้าที่ได้ทำการจับกุมตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้เป็นผลสำเร็จเนื่องจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับ โดยจะจ่ายเงินรางวัลนำจับให้ต่อเมื่อการเป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้²³

²³ ระเบียบกระทรวงการมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2513 ข้อ 7 และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 ข้อ 11 เป็นต้น

- ก. การจับกุม เป็นผลสำเร็จเนื่องจากการแจ้งความของผู้แจ้งความนำจับและ
 ข. พนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาหรือศาลได้นิติพิจารณาลงโทษ
 จำเลยคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว

เงินรางวัลนำจับ คือเงินรางวัลที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ทำการสืบสวนจับกุมได้ตัวผู้
 กระทำผิดมาลงโทษ เงินรางวัลประเภทนี้จะจ่ายต่อเมื่อการได้เป็นไปแล้วตามเงื่อนไขต่อไปนี้²⁴

- ก. การจับกุมได้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นผลสำเร็จด้วยการสืบสวนของตนเองโดยมิ
 ต้องอาศัยผู้แจ้งความนำจับ
 ข. พนักงานสอบสวนได้ทำการเปรียบเทียบปรับผู้ต้องหาหรือ ศาลได้นิติพิจารณาลง
 โทษจำเลยและคดีนั้นถึงที่สุดแล้ว

กล่าวโดยสรุปสินบนนำจับจะให้ 2 จุด คือ จุดแรกจะให้เป็นรูปของเงินสินบนแก่
 ราษฎรผู้มาแจ้งหรือชี้ช่องเบาะแส ค่าเงื่อนไขเจ้าหน้าที่สามารถติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดเป็น
 ผลสำเร็จ และจุดที่สองก็คือจะให้เป็นรูปของเงินรางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ผู้กระทำความ
 ผิดเป็นผลสำเร็จโดยมิต้องอาศัยผู้แจ้งความนำจับ

ข้อสังเกต มีความผิดบางประเภทนอกจากจะมีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล
 ดังกล่าวข้างต้นแล้ว จะมีการจ่ายเงินอีกประเภทหนึ่งเรียกว่าเงินรางวัลพิเศษ เป็นการจ่าย
 เงินรางวัลเพิ่มเติมแก่ผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเป็นพิเศษนอกเหนือกรณีดังกล่าว
 มาแล้วเมื่อปรากฏว่าการกระทำของผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าหน้าที่ต้องด้วยลักษณะใดลักษณะ
 หนึ่งดังต่อไปนี้²⁵

²⁴ ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระ
 ราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 หมวด 2 ข้อ 8 เป็นต้น

²⁵ ระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิด
 พระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2521 หมวด 2 ข้อ 9 ; ระเบียบ
 กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ
 พ.ศ. 2513 หมวด 2 ข้อ 9 เป็นต้น

- ก. ปฏิบัติด้วยความอุตสาหะพยายาม ตรากตรำเป็นอย่างยิ่งหรือ
- ข. ปฏิบัติด้วยความกล้าหาญฝ่าอันตราย ซึ่งอาจถึงแก่ชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บหรือ ทนพลานหรือ
- ค. ปฏิบัติด้วยความเฉลียวฉลาด หรือไหวพริบดีเป็นพิเศษ และผลแห่งการปฏิบัติ นั้นบังเกิดผลดีเป็นพิเศษ

ในส่วนของสินบนนำจับในประเด็นที่เกี่ยวกับเงินรางวัลนำจับซึ่งจะจ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมตามปกติ นั้น มีข้อสังเกตเพิ่มเติมในความผิดบางประเภทปรากฏในระเบียบว่ามีการจ่ายเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่อื่น ซึ่งมีส่วนช่วยเหลือ วางแผน หรือสั่งการให้มีการจับกุมเป็นผลสำเร็จด้วย ทั้ง ๆ ที่เจ้าหน้าที่อื่นนั้นมิได้มีหน้าที่จับกุมโดยตรง นอกจากนี้ยังระบุให้ เป็นอำนาจของหัวหน้าหน่วยราชการระดับอธิบดีมีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินรางวัลให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้เจ้าหน้าที่แต่ได้ช่วยเหลือในการจับกุมหรือตรวจพบเป็นผลสำเร็จด้วยโดยอัตโนมัติ²⁶

แต่อย่างไรก็ตามสำหรับการให้รางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่นั้นในระเบียบข้างเรื่อง ได้วางข้อกำหนดไว้ในทำนองเดียวกันว่าจะไม่ให้สินบนรางวัล หากปรากฏว่าการที่จับกุมเป็นหน้าที่ปกติของเจ้าพนักงานผู้นั้นจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติอยู่แล้ว หรือการจับกุมนั้นเป็นผลสำเร็จมิใช่เกิดจากการสืบทอดของเจ้าหน้าที่นั้นแต่เพียงลำพัง หากแต่เกิดจากการชี้ช่องเขาส่งช่วยเหลือของประชาชนด้วย หรือความผิดบางลักษณะซึ่งเห็นได้ว่าตามปกติวิสัยจะตรวจพบอยู่แล้ว โดยไม่ยากนัก

การที่ระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับในคดีอาญาของไทย กำหนดโครงสร้างไว้ไม่ชัดเจน กล่าวคือระเบียบข้างฉบับไม่แยกแยะระหว่างการให้สินบนนำจับแก่ราษฎร และรางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ไว้ระหว่างการชี้ช่องเขาส่งหรือการจับกุม และนอกจากนั้นใน

²⁶ ระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและรางวัล พ.ศ. 2517 ข้อ 6 ซึ่งระบุว่า "เงินรางวัลตามข้อ 4(1) และ (2) ให้จ่ายแก่นักงานเจ้าหน้าที่ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขดังนี้

1. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่จับกุมการกระทำผิดตามกฎหมายในกรณีความผิดนั้น และจะต้องเป็นผู้สั่งการให้จับกุม จับกุมหรือร่วมจับกุมตรวจพบการกระทำผิดหรือช่วยเหลือให้การจับกุมเป็นผลสำเร็จ

2. ในกรณีที่มีการจับกุมเป็นผลสำเร็จโดยการร่วมวางแผน หรือดำเนินการก่อนการจับกุมให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมในการวางแผนหรือดำเนินการดังกล่าวมีสิทธิได้รับเงินรางวัลด้วย
3. ในกรณีที่การจับกุมเป็นผลสำเร็จ เนื่องจากการดำเนินการภายหลังจับกุมด้วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นผู้สั่งการหรือดำเนินการจับกุมเห็นว่าได้ดำเนินการภายหลังการจับกุมเป็นประโยชน์ในการจับกุมเป็นผลสำเร็จมีสิทธิได้รับรางวัลด้วย
4. -----
5. -----
6. อธิบดีกรมศุลกากรจะจ่ายเงินรางวัลให้แก่บุคคลอื่นที่มีใช้เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่แต่ได้ช่วยเหลือในการจับกุมหรือตรวจพบเป็นผลสำเร็จโดยอนุโลมตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควรก็ได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบบางฉบับยังให้รางวัลนำจับแก่ผู้อื่นนอกเหนือจากเจ้าพนักงานผู้จับยิ่งกว่านั้นระเบียบบางฉบับยังกำหนดให้รางวัลในเงื่อนไขอื่นนอกเหนือจากการจับด้วยจึงทำให้โครงสร้างของการให้สินบนนำจับผิดเพี้ยน ไม่สอดคล้องหรืออยู่ในกรอบนโยบายทางอาญา (Criminal Policy) ซึ่งมุ่งหมายให้สินบนนำจับแก่ราษฎรซึ่งมาชี้ช่องเบาะแส หรือให้รางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ผู้จับ ซึ่งในรายละเอียดผู้เขียนจะหยิบยกไปวิเคราะห์ในส่วนที่ว่าต้องการบริหาร การจัดการสินบนนำจับในบทต่อไป

2. ที่มาของสินบนนำจับ

ในประเด็นเกี่ยวกับที่มาของสินบนนำจับนั้น จะแบ่งลงไปทั้งตัวเงินหรือสิ่งซึ่งสามารถคิดคำนวณเป็นเงินซึ่งจะนำมาจ่ายเป็นสินบนรางวัลได้ว่ามีที่มาจากที่ใดบ้าง ซึ่งในหลักการทางกว้างมีบทบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ตามกฎหมายว่า

เงินสินบน คือ เงินที่รัฐบาลหรือประชาชนให้ในการจับผู้กระทำความผิด

เงินรางวัล คือ เงินที่รัฐบาลหรือประชาชนให้เป็นรางวัลแก่ผู้ที่กระทำความดีความชอบในการจับผู้กระทำความผิดหรือการกระทำได้ผลดีในกิจการนั้น ๆ ไม่ว่าจะเข้าราชการตำรวจหรือมิใช่ก็ตาม ทั้งนี้หมายถึงวัตถุอันมีค่าที่ประชาชนมอบหมายให้ด้วย²⁷

ดังนั้นโดยสรุปตามหลักการข้างต้นสินบนนำจับจึงมีที่มาจากกาให้ของรัฐหรือประชาชนก็ได้²⁸ แต่จากการทบทวนศึกษากฎหมายระเบียบเกี่ยวกับการให้สินบนแล้วจะพบว่า การให้สินบนโดยประชาชนนั้น ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วสินบนส่วนใหญ่จะมาจากเงินที่มาจากกาให้ของรัฐ ซึ่งรัฐจะจ่ายจากเงินที่ได้จากการได้มา 2 กรณีคือ²⁹

- ก. เงินที่ได้จากค่าปรับของพนักงานสอบสวนหรือได้จากค่าปรับของศาล
- ข. เงินที่ได้จากการขายของกลางที่ได้จากการจับแล้วนำมาขายทอดตลาดในความผิดบางกรณี เช่น จากของกลางในคดีศุลกากร หรือในคดีความผิดว่าด้วยสุรา

²⁷ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำความผิดพระราชบัญญัติและเทศบัญญัติ พ.ศ.2513 ข้อ 8 และระเบียบกรมศุลกากร ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและรางวัล พ.ศ.2517 ข้อ 7(1) เป็นต้น

²⁸ ระเบียบกรมตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 38 บทที่ 1 ข้อ 1

*ในกรณีเงินรางวัลซึ่งประชาชนให้แก่เจ้าพนักงานเป็นการตอบแทนในการจับกุมด้วยความสมัครใจ เช่น กรณีรถยนต์ถูกขโมย และเจ้าของได้เสนอให้เงินรางวัลแก่เจ้าพนักงานเพื่อเป็นกำลังใจในการติดตามเพื่อให้ได้รถยนต์ที่หายคืนมา มีปัญหานำพิจารณาว่าจะ เป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา ม.149 หรือไม่ เพราะการเลือกรับ หรือยอมจะรับเพื่อการกระทำที่ชอบด้วยหน้าที่ก็มีความผิดเช่นกัน ซึ่งแตกต่างจากการ ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะได้ทรัพย์สินหรือประโยชน์ตาม ป.อ. มาตรา 144 ซึ่ง ผู้ให้ ขอให้ หรือรับว่าจะให้ จะมีความผิดก็ต่อเมื่อ เพื่อกระทำการอันมิชอบด้วยหน้าที่ ในส่วนนี้ในทรรศนะของผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติกฎหมาย ม. 141 องค์กรประกอบที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ต้องมีเจตนาพิเศษเมื่อเรียกรับหรือยอมจะรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด มาก่อนแต่แรกจึงจะเข้าองค์ประกอบความผิด ฐานเจ้าพนักงานเรียกรับสินบน แต่ในกรณีนี้เป็นเรื่องประชาชนสมัครใจให้เงินรางวัลโดยที่เจ้าพนักงานมิได้มีเจตนาพิเศษเพื่อจะเรียกรับมา ตั้งแต่แรก ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า หากเป็นความผิดตามบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวแต่อย่างใดไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ของกรมสรรพสามิต เป็นต้น²⁹

3. เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับแจ้งความนำจับ

การจะมีการให้สินบนนำจับได้นั้น เงื่อนไขประการสำคัญประการแรกคือต้องมีการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ในลักษณะของการชี้ช่องเบาะแสเพื่อให้มีการจับกุมโดยการแจ้งนั้น หรือในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้จับก็ต้องมีการรายงานพฤติการณ์ และกรณีแต่งการจับแก่เจ้าหน้าที่ ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะรับการแจ้งความดังกล่าวข้างต้นคือเจ้าหน้าที่ประเภทใดบ้าง

จากการศึกษาโครงสร้างของระเบียบว่าด้วยสินบนนำจับโดยทั่วไปจะพบว่า เจ้าหน้าที่รับแจ้งความนั้นจะกำหนดไว้สอดคล้องกับเงื่อนไขของการแจ้ง กล่าวคือ หากเป็นกรณีราษฎรเป็นผู้แจ้งความนำจับ ซึ่งหมายความว่าไม่ว่าจะเป็นราษฎรบุคคลเดียวหรือหลายคนซึ่งมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ได้เป็นผู้นำเบาะแสหรือเคาะเงื่อนไขแห่งการกระทำผิดมาบอกเล่าหรือแจ้งความนำจับไว้แก่เจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ในที่นี้ก็คือ เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งระเบียบได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะเรื่องให้มีหน้าที่เป็นผู้มีอำนาจรับแจ้งความ อาทิ เช่น การแจ้งความนำจับต่อผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัติ ให้แจ้งความนำจับต่อนายกเทศมนตรี หรือผู้ที่นายกเทศมนตรีแต่งตั้งมอบหมาย³⁰ การแจ้งความนำจับกรณีผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติของกรุงเทพมหานครให้แจ้งความนำจับต้องไปแจ้งความต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้ที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแต่งตั้งมอบหมาย³¹ เป็นต้น

มีข้อน่าสังเกตคือการใช้สินบนนำจับต่อกรณีการแจ้งความนำจับในความผิดบางลักษณะได้ระบุย้อนไปถึงเจ้าพนักงานตาม ป.วิ.อาญา กล่าวคือให้เจ้าพนักงานผู้รับแจ้งความนำจับหมายถึงพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมี

²⁹พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2469 มาตรา 102 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2497 มาตรา 9 และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา พ.ศ. 2519 หมวด 3 ข้อ 5 เป็นต้น

³⁰ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติ และข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2521 ข้อ 18

³¹ระเบียบกรุงเทพมหานครว่าด้วยการจ่ายเงินรางวัลจับกุมผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2521 ข้อ 18

อำนาจหน้าที่สืบสวนจับกุมการกระทำความผิดตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ๆ ด้วย^{๓๒} ซึ่งก็เป็นที่เห็นได้ว่าเป็นการสอดคล้องกับหลักการตามกฎหมายอาญาโดยถือว่าเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจย่อมมีอำนาจรับคำร้องทุกข์และจับกุมผู้กระทำความผิดได้ตามปกติอยู่แล้ว^{๓๓} ซึ่งนับว่าเป็นกรณีที่ผ่อนคลายความเคร่งครัดของการที่จะต้องแจ้งความต่อผู้ที่ระบุไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง ซึ่งไม่สอดคล้องกับทางปฏิบัติ ซึ่งผู้รับแจ้งหรือจับคือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งการตั้งข้อสังเกตในประเด็นนี้ผู้เขียนจะได้ยกไปวิเคราะห์ให้เห็นถึงสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อไปแต่อย่างไรก็ตามการแจ้งความนำจับก็มีข้อยกเว้นอยู่บางประการว่าในกรณีที่การจับกุมจะต้องรีบกระทำโดยปัจจุบันทันด่วนถ้ารั้งรอไว้ผู้กระทำความผิดจะยกย้ายสิ่งของหรือหลักฐานการกระทำความผิดเสียได้ และผู้แจ้งความไม่อาจจะนำความไปแจ้งต่อผู้มีอำนาจรับแจ้งความได้ทันทีก็ให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุม ทำบันทึกการรับแจ้งความไว้ก่อนได้เช่นนี้ก็จะได้เห็นได้ว่าการจับกุมโดยเร่งด่วนอาจแจ้งต่อผู้จับก่อนได้โดยยังไม่ต้องแจ้งความต่อผู้มีอำนาจซึ่งระบุไว้

แต่สำหรับผู้เขียนแล้วยังคงเห็นว่าการแจ้งความกับการจับกุมในหลักการชอบที่จะเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเบื้องต้น ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องทั้งหลักการทางทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งผู้เขียนจะขอนำไปวิเคราะห์ถึงข้อดี ข้อเสียในบทต่อไป

สำหรับอีกประเด็นหนึ่งก็คือการแจ้งเพื่อขอรับสินบนกรณีมีการจับกุมโดยเจ้าพนักงานโดยมิได้เกิดจากการแจ้งความนำจับนั้น ตามระเบียบการให้สินบนโดยทั่วไปจะกำหนดให้มีการแจ้งโดยกระทำรายงานการจับกุมประกอบหลักฐานอันยื่นเสนอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจอนุมัติสั่งจ่ายสินบนนำจับ เพื่อพิจารณาจ่ายสินบนนำจับหรือไม่ต่อไปแต่มีข้อสังเกตเป็นหลักการสำคัญในเบื้องต้นให้เจ้าพนักงานผู้จับทำรายงานการจับกุมถึงผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีหรือพนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจชายของกลางเพื่อนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{๓๒} ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา น.ศ. 2519 หมวด 1 ข้อ 3 และคตินิยมของคำว่า "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ" ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (16)

^{๓๓} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 17 และมาตรา 124

เสนอผู้มีอำนาจสั่งจ่ายสินบนต่อไปดังกล่าวข้างต้น³⁴

4. การทำหลักฐานการให้สินบนนำจับ

การทำหลักฐานการให้สินบนนำจับแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ตามประเภทของสินบนคือ³⁵

ก. หลักฐานการให้สินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับจะประกอบไปด้วย

1. ใบรับค่าแจ้งความนำจับ ซึ่งปกติต้องทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้แจ้งความนำจับ ตามแบบที่กำหนด เว้นแต่ผู้แจ้งความไม่ประสงค์จะเปิดเผยชื่อ (ขอปกปิดนาม) ก็ให้พิมพ์ลายนิ้วมือหรือลงรหัสแทนลงนามแจ้งความได้ โดยให้ผู้รับแจ้งความลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐาน

2. ค่าขอรับเงินสินบน

3. หลักฐานการรับรองผลคดี แบ่งเป็น 3 กรณี คือ

- หากมีการจ่ายเงินสินบนจากเงินค่าปรับ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือ พนักงานสอบสวนผู้ดำเนินคดีนั้นเป็นผู้รับรองผลคดี

- หากมีการจ่ายเงินสินบนจากการขายของกลาง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขายรับรองผลการขายของกลาง

- หากมีการจ่ายเงินสินบนจากกรณีจำเลยชำระเงินค่าปรับต่อศาลให้ถือการรับรองและแจ้งผลคดีถึงที่สุดของพนักงานอัยการเป็นหลักฐานการเบิกจ่ายเงินสินบน

ข. หลักฐานการให้สินบนแก่เจ้าพนักงานผู้จับ

1. รายงานการจับกุมที่รายงานต่อผู้บังคับบัญชา

2. ค่าขอรับเงินสินบน

³⁴ระเบียบกรมสรรพสามิตว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา พ.ศ.2519 ข้อ 2 เป็นต้น

³⁵ระเบียบกรมสรรพสามิต ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลสุรา พ.ศ.2519 ข้อ 1,2,3 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัล คดียาเสพติด พ.ศ.2527 หมวด 5 ข้อ 23 เป็นต้น

3. หลักฐานการรับรองผลคดีแบ่งเป็น 3 กรณี เช่นเดียวกันคือ
- หากมีการจ่ายเงินสินบนจากเงินค่าปรับ ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบหรือพนักงานสอบสวนผู้ดำเนินคดีนั้นเป็นผู้รับรองผลคดี
 - หากมีการจ่ายเงินสินบนจากเงินค่าขายของกลางให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ขายของกลางเป็นผู้รับรองผลการขายของกลาง และ
 - หากมีการจ่ายเงินสินบนจากค่าปรับที่จำเลยชำระต่อศาล ให้ถือการรับรอง และแจ้งผลคดีถึงที่สุดของพนักงานอัยการเป็นหลักฐานการเบิกจ่ายเงินสินบน

ข้อสังเกต จากระเบียบว่าด้วยการให้สินบนนำจับข้างต้นที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าโครงสร้างว่าด้วยการทำหลักฐานการให้สินบนนำจับจะมุ่งเน้นการทำหลักฐานการจ่ายเงิน และเน้นผลคดี แทนที่จะเน้นบทบาทของราษฎรว่าชี้ช่องเขาสหรือไม่ หรือเจ้าพนักงานได้จับกุมผู้กระทำความผิดโดยมีเหตุมีผลหรือไม่ ประกอบกับระเบียบต่าง ๆ เกิดจากการความหลากหลายของการกำหนดระเบียบภายในของแต่ละหน่วยงานจึงขาดเอกภาพเพราะต่างมุ่งเน้นให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารกฎหมายซึ่งหน่วยที่ตนรับผิดชอบ จึงทำให้ระบบในส่วนนี้ของการให้สินบนไม่เป็นระบบที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบายการให้สินบนหรือรางวัลนำจับของรัฐซึ่งมุ่งสู่ปรัชญาแห่งการร่วมมือกันทั้งเจ้าพนักงาน และราษฎรซึ่งจะส่งผลไปสู่การจัดการซึ่งไม่อาจเป็นตรรกะนำไปสู่จุดมุ่งหมายให้บรรลุผลแห่งนโยบายทางอาญาได้ ซึ่งในรายละเอียดผู้เขียนจะนำไปวิเคราะห์ให้เห็นปัญหาในบทต่อไป

5. ผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินสินบนนำจับ

ในหลักการทั่วไปจะกำหนดให้หัวหน้าหน่วยหรือองค์กรผู้บังคับใช้กฎหมายแม่บทอันเป็นความผิด เป็นผู้ที่มีอำนาจอนุมัติการจ่ายเงินสินบนในตามหลักฐานที่ปรากฏชัดเจนแล้ว อาทิ เช่นอธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินสินบนคดีจราจร อธิบดีกรมสรรพสามิต มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินมีผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติสุรา หรืออธิบดีกรมศุลกากรมีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินสินบนคดีกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร เป็นต้น

มีที่แตกต่างกันเกี่ยวกับผู้มีอำนาจอนุมัติจ่ายเงินสินบนอยู่เพียงกรณีเดียวคือการจ่ายเงินสินบนในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ.2527 ในข้อ 31 ได้กำหนดให้อำนาจ

การจ่ายเงินบนนำจับเป็นอำนาจของคณะอนุกรรมการ ซึ่งเรียกว่า "คณะอนุกรรมการเงิน
 สิ้นบนเงินรางวัล" ประกอบด้วยเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือ
 ผู้แทนเป็นประธาน ผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้องหรือผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่เกิน 5 คน เป็น
 อนุกรรมการ ผู้อำนวยการกองนิติการ และพิสุจน์หลักฐาน สำนักงาน ป.ป.ส. เป็น
 อนุกรรมการและเลขานุการ และหัวหน้าฝ่ายการเงินสิ้นบน เงินรางวัล กองนิติการและ
 พิสุจน์หลักฐานหลักฐาน สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นอนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ โดยให้
 กรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังนี้³⁶

1. พิจารณาจ่ายเงินสิ้นบนหรือเงินรางวัล
2. ติดตามในกรณีมีปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบนี้
3. กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาเพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
4. วินิจฉัยชี้ขาดกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิของผู้ขอรับ เงินสิ้นบน และหรือเงิน

รางวัล

5. เรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง และหรือ
 ส่งมอบเอกสารที่อยู่ในครอบครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁶ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการจ่ายเงินสิ้นบนเงินรางวัลคดียาเสพติด
 พ.ศ.2527 หมวด 6 ข้อ 31,33